

Asia: VN/18098/2025

Lausuntopyyntö: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi lapsen erityisestä suojelusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Yksityishenkilö

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Osittain

Perustelut tiiviisti

Osa ehdotuksista on mielestäni kannatettavia, osa ei.

2. Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Osittain

Perustelut tiiviisti

-

3. Mikä seuraavista vaihtoehtoista olisi mielestänne tarkoituksenmukaisin tapa järjestää sosiaalihuoltolain ja lastensuojelulain välinen rajapinta? Valitkaa yksi ja perustelkaa vastauksenne.

Nykytilan säilyttäminen

Perustelut tiiviisti

En kannata lastensuojelun avohuollon asiakkuuden kynnyksen nostamista niin korkealla kuin tässä esityksessä ehdotetaan. Avohuollon asiakkuuden tulisi mielestäni alkaa hieman aiemmassa vaiheessa kuin lähes huostaanoton tarpeen pohdinnan ollessa ajankohtaista. Sinänsä pyrkimys täsmentää lastensuojelun asiakkuuden alkamista suhteessa sosiaalihuollon erityisen tuen tarpeessa olevaan lapseen on kannatettava.

Ehdotan 8§:n 1 momentin muotoiluksi seuraavaa:

” Lastensuojeluasiakkuus alkaa, kun hyvinvointialueen toimivaltainen sosiaalityöntekijä toteaa, että

1) lapsen kasvuolosuhteet vaarantavat tai eivät turvaa lapsen terveyttä tai kehitystä; taikka

2) lapsi käyttäytymisellään vaarantaa terveyttään ja kehitystään; ja

3) lapsi on erityisen suojelun tarpeessa ja lapsen suojelun tarve edellyttää tämän lain mukaisia toimenpiteitä”.

Esityksen mukainen ratkaisu on kuitenkin parempi vaihtoehto kuin sosiaalihuollon palvelu-uudistustyöryhmän ehdottama laaja uudistaminen.

4. Lausuntopalaute lukuun 1 (Yleiset säännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 1 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

On hyvä, että ehdotetussa 2§:ssä määritellään selkeästi, mitä eri käsitteet tarkoittavat.

5. Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla muutoksella olevan lastensuojelun asiakkuuden alkamiseen ja päättymiseen?

Mikäli ehdotukset eivät lausuntokierroksen jälkeen muutu, lastensuojelun asiakkuus alkaa vielä myöhemmässä vaiheessa kuin nykyisin ja lapsi elää jo asiakkuuden alkaessa olosuhteissa, jotka uhkaavat häntä vakavasti vaarantaa. Asiakkuuksia lastensuojelussa alkanee vähemmän, mutta aiempaa suurempi osa lastensuojelun kaikista asiakkuuksista varmaan tulee jatkossa olemaan sijaishuollon asiakkuuksia. On hyvä, että laissa säädetään selkeästi myös asiakkuuden päättymisestä. Asiakkuuksien kokonaismäärä vähentyy myös, jos/kun jälkihuollon asiakkuudet luokitellaan pääosin sosiaalihuoltolain asiakkuuksiksi.

6. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavaa sosiaalityöntekijää koskevan asiakasmitoituksen joustavoittamisesta mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän asiakasmäärä voi väliaikaisesti kasvaa aika suureksi, mikä heikentää sosiaalityöntekijän mahdollisuutta suoriutua lakisääteisistä tehtävistä laadukkaasti. On kuitenkin hyvä, että lakiehdotuksessa korostetaan ylityksen tilapäistä luonnetta. Tavoitteena se, että saman perheen lapset mahtuisivat samalle sosiaalityöntekijälle, on kannatettava.

7. Onko ehdotus lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

On hyvä, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävistä säädetään omassa pykälässä. Mietin kuitenkin 10§ 1momentin 3 kohtaa, jossa sosiaalityöntekijän tehtäväksi määritellään ”varmistua siitä, että lapselle haetaan hänen tarvitsemansa muut kuin tässä laissa tarkoitetut tukitoimet ja palvelut.” Tämä sopinee sosiaalityöntekijän työtehtäviin silloin, kun lapsi on sijaishuollossa, mutta jos kyse on avohuollon asiakkuudessa olevasta lapsesta, on mielestäni hiukan erikoista, että sosiaalityöntekijän vastuulla olisi tästä varmistuminen, koska avohuollossa olevan lapsen osalta huoltajilla on päätösvalta siitä, haluavatko he hakea lapselle jotain muuta palvelua vai eivät. Siksi ehdotan, että tätä 3 kohtaa muutetaan seuraavasti: ”varmistua siitä, että sijaishuollossa olevalle lapselle haetaan hänen tarvitsemansa muut kuin tässä laissa tarkoitetut tukitoimet ja palvelut”.

Mielestäni lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän työtehtäviin tulisi lisäksi kirjata vastuu lapsen asiakassuunnitelman laatimisesta ja asiakassuunnitelman tarkastamisesta.

8. Lausuntopalaute luvusta 3 (Lastensuojelun järjestäminen ja kustannusvastuu): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 3 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta sekä vaikutuksista.

Ehdotetusta 14§stä puuttuu 38§:ssä säädetyn läheisverkostoratkaisun kustannuksista vastaava hyvinvointialue. Aiemmin (olisiko ollut vuoden 2021 puolella), kun esitettiin muutoksia lastensuojelulakiin (joita ei sitten sosiaalityöntekijän asiakasmitoituspykälää lukuun ottamatta tuolloin viety eteenpäin) oli tämä huomioitu tuolloin kustannusvastuupykälässä. Ehdotan, että 14§:ään lisätään yksi momentti tähän liittyen.

Aiemmasta esitysluonnoksesta mukaillen nykyistä hyvinvointialueaikaa, tämä momentti voisi olla esimerkiksi seuraavanlainen:

” Mitä 3 momentissa säädetään sijaishuollon kustannuksista ja kustannuksista vastuussa olevasta hyvinvointialueesta, sovelletaan myös 38 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin kustannuksiin, kun lapsen kodin ulkopuolisen sijoituksen asemasta lapselle on määrätty lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta annetun lain mukainen oheis- tai sijaishuoltaja”.

9. Lausuntopalaute luvusta 4: Onko ehdotus, jonka mukaan lupa lapsen tutkimiseen annettaisiin jatkossa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä hallinto-oikeuden sijaan, mielestänne kannatettava?

Kyllä

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kovin usein ei nykyisin mukaisia lupia lapsen tutkimiseen ole tietojeni mukaan haettu, joten tämä ei juurikaan lisää töitä. On järkevää, että lupa voitaisiin jatkossa antaa hyvinvointialueen viranhaltijan päätöksellä, tämä nopeuttanee lapsen tutkimukseen pääsyä tarvittaessa.

10. Selkiyttävätkö luvun 4 ehdotukset lastensuojelun päätöksentekosäätelyä?

Osittain

Perustelut tiiviisti

On hyvä, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän päätösvallassa on myös oma pykälä. On hyvä, että lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän ohella myös muu viranhaltija voi tehdä näitä päätöksiä esimerkiksi vastaavan sosiaalityöntekijän lyhytaikaisen poissaolon aikana. Ottaen huomioon osan päätöksiensä oikeudellisen arvioinnin tarpeen, tulisi kuitenkin tämän ”muun toimivaltaisen viranhaltijan” olla mielestäni ehdottomasti sosiaalityöntekijä ainakin muiden pykäläkohtien kuin kohdan 2 osalta (avohuollon tukitoimista voisi päättää mielestäni myös muu toimivaltainen viranhaltija kuten sosiaaliohjaaja). Ehdotan tästä syystä, että tässä pykälässä korvataan termi ”muu toimivaltainen viranhaltija” termillä ”muu hyvinvointialueen virkasuhteessa oleva sosiaalityöntekijä”.

Jos pykälään tehtäisiin esittämäni muutos, siihen voisi lisätä yhden momentin lisää, jossa todettaisiin, että ”avohuollon tukitoimista voi päättää myös muu hyvinvointialueen toimivaltainen viranhaltija.” Lisäksi tähän 2 kohtaan voisi lisätä oikeuden päättää myös sijaishuollon aikaisista tukitoimista.

11. Lausuntopalaute luvusta 5: Onko ehdotus edunvalvojan palkkioiden ja kulukorvausten rajaamisesta ja yhdenmukaistamisesta valtioneuvoston asetuksella mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia (etenkin taloudellisia) arvioitte ehdotetulla säätelyllä olevan?

Toisaalta on hyvä, että lastensuojelun edunvalvojien palkkioihin tulee yhdenmukaisuutta valtakunnallisesti, mutta enimmäispalkkion kirjaaminen lakiin voi sisältää riskin sille, että sopivia ja halukkaita edunvalvojia ei ole enää riittävästi, jos alalla toimivat tai edunvalvojan uraa harkitsevat pitävät palkkiota liian pienenä ja vaatimukset edunvalvojan sopivuuden osalta kasvavat ehdotusten mukaisesti.

Muut mahdolliset huomiot lastensuojelun edunvalvontaa koskevasta säätelykokonaisuudesta?

Itse ajattelen, että nykyinen säätely siitä, milloin edunvalvoja tulee hakea, olisi ollut riittävä. Toki nyt ehdotettu säätely on myös ok. Hyvä ehdotus on, että lakiin kirjataan tarkemmat edellytykset sille, ketä voidaan/ei voida pitää sopivana lapsen edunvalvojaksi.

12. Muu lausuntopalaute luvusta 5 (Lapsen osallisuus): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 5 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Luvun 5 säännökset lapsen osallisuudesta, mielipiteen selvittämisestä ja puhevallan käytöstä vaikuttavat pitkälti nykyisin mukaisilta ja ovat toimivia käytännössä.

13. Lausuntopalaute luvusta 6 (Menettelysäännökset): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 6 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

Asiakassuunnitelmaa koskevan pykälän 35§ pykäläkohtaisissa perusteluissa todetaan 4 momentin mukaisesti vanhemmuuden tuen suunnitelmasta, että sen laatiminen olisi muun kuin lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän tehtävä. Jos näin on tarkoitus olla, asia voisi olla hyvä mainita myös itse pykätekstissä, josta se tällä hetkellä puuttuu. Mahdollisesti pitäisi jotenkin vielä täsmentää, kenen vastuulle tämän suunnitelman laatiminen kuuluu (jos on tarkoitus tosiaan, että laatimisvastuu ei ole lapsen asioista vastaavalla sosiaalityöntekijällä). Mikäli huostaanotetun lapsen vanhemmuuden tuen suunnitelman laatii muu työntekijä kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä, olisi tarpeen ehkä myös säätää siitä, että tämän työntekijän on keskusteltava jälleenyhdistämisen edellytyksistä lapsen asioista vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa (muutoin hänen on aika vaikea kirjata asiakassuunnitelmaan, miten vanhemmalle suunnitellulla tuella voidaan edistää jälleenyhdistämistavoitetta).

14. Lausuntopalaute luvusta 7 (Lastensuojelun avohuolto): Ovatko lastensuojelun avohuoltoa koskevat ehdotukset mielestänne kannatettavia?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Avohuollon tukitoimia koskevaan pykälään 43§ tulisi lisätä, että näitä tukitoimia voidaan käyttää myös sijaishuollon aikana (ja pitäisikin käyttää jos/kun pyritään edistämään perheen jälleenyhdistämismahdollisuuksia).

En kannata tehostetun perhetyön ja päivämuotoisen perhekuntoutuksen siirtoa osaksi sosiaalipalvelulain ”lapsiperhepalvelua”. Ne tulisi jättää lastensuojelun tukitoimiksi. Sen sijaan, että tehostettu perhetyö siirretään sosiaalihuoltolakiin, olisi voitu mielestäni täsmentää sen eroa sosiaalihuoltolain mukaiseen perhetyöhön. Esimerkiksi silloin, kun perhetyön tarve on useamman kerran viikossa ja se lähtee lapsen erityisen suojelun tarpeesta, kyse voisi olla lastensuojelun perhetyöstä ja/tai tehostettu perhetyö voisi olla kyseessä silloin, kun perhetyössä on mukana kontrollielementti.

Mielestäni nykyisestä avohuollon tukitoimia koskevasta sääntelystä (nykylain 36§) tulisi edelleen säilyttää 4mom, jossa todetaan, että ”Lapsen terveyden tai kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalihuollon palvelut ja lasten päivähoito on järjestettävä sen mukaisesti kuin lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on arvioinut niiden tarpeen lapsen tai vanhemman asiakassuunnitelmassa.” Tämä olisi hyvä lisätä nyt ehdotettuun 43§:ään.

15. Lausuntopalaute luvusta 8 (Lapsen kiireellinen sijoitus): Onko kiireellisen sijoituksen jatkoa koskeva ehdotus (keston lyhentäminen 30 vuorokaudesta 14 vuorokauteen) mielestänne kannatettava?

Ei

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen keston enimmäismäärän lyhentäminen ei ole mielestäni kannatettava muutos. Jo nykyisin kiireellinen sijoitus on lopettava heti, jos sille ei ole enää tarvetta.

Lisäksi jos kiireellisen sijoituksen jatkopäätös voi kestää vain 14vrk, tulee aika iso ongelma ja kiire käytännössä järjestää hallintolain mukaista kuulemista ennen mahdollista huostaanottopäätöstä tai hakemusta. Jatkopäätöksen teko edellyttää, ettei tarvittavista toimenpiteistä ole mahdollista päättää ilman lisäselvitystä. Jos saadun lisäselvityksen perusteella todetaan tarve huostaanotolle, niin huostaanoton kuulemisten toteuttaminen hallintolain mukaisesti (= kirjallinen kuuleminen siten, että asiakkaille lähetetään asiaan liittyvät asiakirjat tutustuttavaksi ja heille varataan aika antaa niihin kirjallinen selvitys) on käytännössä mahdotonta ko. ajassa, koska postinkulkuun pitää myös varata aikaa ja asiakkaalle aikaa selvityksen tekoon.

Jotta lapsi pysyisi turvassa huostaanottoasian käsittelyn ajan (eli sijoitus voi jatkua määräajan jälkeen), on päätös tai hakemus huostaanotosta tehtävä ennen määräajan loppua. Tästä syystä on mielestäni tärkeää, että mikäli kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen kestoa lyhennetään, niin samalla huolehditaan siitä, että myös sosiaalitoimella on oikeus hakea hallinto-oikeudelta väliaikais määräystä huostaanottoasian käsittelyn ajalle. Jos taas on suunnitelmassa vielä jatkossa kokonaan uudistaa huostaanottoasioihin liittyvää päätöksentekomenettelyä, mahdollinen kiireellisen sijoituksen jatkopäätöksen keston lyhentämisen tarve voisi arvioida paremmin tässä yhteydessä.

En muutenkaan kannata kiireellisen sijoituksen ehtojen tiukentamista, kiireellisen sijoituksen edellytyksiä on jo melko paljon tiukennettu. Vilja Eerikan tapauksen jälkeen olisi luullut, että kiireelliseen sijoitukseen ei enää tehtäisi tiukennuksia, mutta vastoin odotuksia tämän tapauksen jälkeenhän kiireellisen sijoituksen ehtoja tiukennettiin (poistettiin ehdoista ”muu sijaishuollon tarve”) vaikka julkisuudessa kritisoitiin sosiaalityöntekijöitä, ettei sijoitusta hänelle tehty riittävän ajoissa.

16. Lausuntopalaute luvusta 9 (Huostaanotto): Onko huostaanottoa koskeva ehdotus (50 §) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Pykälään ehdotettu kriteeri huostaanotolle ” jos lapsen ja huoltajan ensisijaisesti tarvitsemat sosiaali- tai terveydenhuollon palvelut ja 7 luvussa tarkoitetut avohuollon työskentely ja tukitoimet eivät olisi lapsen edun mukaisen huolenpidon toteuttamiseksi sopivia tai mahdollisia taikka jos ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi ” herättää kysymyksen siitä, kuka arvioi terveydenhuollon palvelujen sopivuuden/riittämättömyyden. Nykyisinhän voi olla tilanne, että sosiaalityöntekijä ajattelee esimerkiksi lapsen tarvitsevan ensisijaisesti psykiatrian palveluja, mutta psykiatrian puolella katsotaan, että lapsi ei ole heidän palvelunsa tarpeessa. Vaikka huostaanoton valmistellussa voidaan käyttää moniammatillista työryhmää, jossa on mukana myös terveydenhuollon ammattihenkilöitä, tämä ei tarkoita sitä (ainakaan nykyisin), että tämän työryhmän terveydenhuollon ammattilaisten arvioima lapsen psykiatrisen hoidon tarve takaisi sen, että lapsi esimerkiksi todella pääsisi psykiatriseen osastohoitoon, koska moniammatillinen työryhmällä ei ole asioista päätösvaltaa vaan se voi antaa vain suosituksia. Miten toimitaan, jos moniammatillisessa työryhmässä arvioidaan, että lapsen tilanteessa sopivin palvelu olisi pidempiaikainen osastohoitajakso, mutta lapsi ei kuitenkaan tähän pääse, koska hoitoon pääsystä päättävä lääkäri on eri mieltä tai osastolla ei ole paikkoja? Voiko tällöin todeta, että ensisijaisesti ajateltu psykiatrinen hoito ei ole sopiva tai mahdollinen?

17. Lausuntopalaute luvusta 10 (Kodin ulkopuolinen sijoitus): Onko kodin ulkopuolisten sijoitusten ja sijoituspaikkojen valvontaa koskevien säännösten täsmäntäminen ja vastuunjaon selkeyttäminen ehdotetulla tavalla mielestänne kannatettavaa?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Vaikka sosiaalityöntekijän työmäärä voi jonkin verran lisääntyä, jos 25§ täsmennetään toivomallani tavalla ja päätösvalta 68§n mukaisesta aineiden tai esineiden poisotosta perhehoidossa olevan lapsen osalta säilyy sosiaalityöntekijällä (vaikka ei olisi asioista vastaava stt), katson, että tämä on lapsen oikeusturvan kannalta niin merkittävä päätös, että siitä tulisi päättää sosiaalityöntekijä. Lisäksi tulisi säätää, että jos tulee tarve aineiden ja/tai esineiden poisottamista koskevalle päätökselle, ennen päätöksentekoa riittää lapsen mielipiteen selvittäminen eikä hallintolain mukaista kuulemista ole tarpeen tehdä. Tällainen tilanne on käytännössä harvoin tiedossa esimerkiksi kaksi viikkoa ennen, jotta asia ehditään valmistella, asianosaisille lähettää kuulemiskirje ja heitä kuulla hallintolain mukaisesti kirjallisesti (tämä tosin koskee suurinta osaa myös rajoitustoimenpiteistä, joissa myös olisi järkevää säätää, että mielipiteen selvittäminen riittää eikä kirjallista kuulemismenettelyä tarvita, koska se ei ole rajoitustoimenpiteisiin johtavat tilanteet huomioiden kuitenkaan käytännössä mahdollista). Lisäksi jos/kun tosiasiasa perhehoitaja on jo ottanut jonkun aineen/esineen haltuun ennen kuin sosiaalityöntekijä saa asiasta tiedon ja tekee päätöksen, ei tässä vaiheessa kuulemismenettely ole enää järkevää (poisotto on jo tosiasiasa tapahtunut eikä lapsen tai vanhemman kuuleminen jälkikäteen voi sitä enää muuttaa)

18. Lausuntopalaute luvusta 11 (Laitoshoido): Onko ehdotus lastensuojelulaitoksen asuinyksikön henkilöstömitoituksen täsmäntämisestä ja osittaisesta joustavoittamisesta (ml. lapsikohtainen vähimmäismitoitus 1 työntekijä/lapsi sekä mahdollisuus suhteuttaa mitoitusta sijoitettujen lasten lukumäärään) mielestänne kannatettava?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Toisaalta katson, että esimerkiksi yksikön lapsimäärän ollessa vähäinen, joustot työntekijämäärään ovat hyvä asia. En kuitenkaan usko, että tästä syntyisi säästöjä hyvinvointialueelle tai että laitokset pudottaisivat vuorokausihintojaan tämän takia tai tämän perusteella hyvinvointialueiden rahoitusta voitaisiin vähentää.

19. Onko ehdotus turvahenkilöä koskevaksi sääntelyksi, jossa turvahenkilön tehtävät ja toimivaltuudet erotetaan selvästi hoito- ja kasvatustehtävistä, mielestänne toimiva?

Osittain

Millaisia vaikutuksia arvioitte ehdotetulla sääntelyllä olevan?

Mikäli lastensuojelulaitoksiin aletaan todella sijoittaa myös alle 18-vuotiaita vankeusvankeja, turvahenkilöt ovat varmasti välttämättömiä laitosten arjessa. Turvahenkilöllä voisi mielestäni olla mahdollisuus osallistua hoito- ja kasvatustyöhönkin, mikäli hänellä olisi turvallisuusalan koulutuksen lisäksi sosiaalialan koulutus. On joka tapauksessa hyvä, ettei turvahenkilöitä lasketa mitoitukseen mukaan.

20. Lausuntopalaute luvusta 12 (Lapsen erityistä suojelua turvaavat rajoitukset sijaishuollon aikana): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 12 säännöksistä 90 § (yhteydenpidon rajoittaminen) ja 93 § (henkilöntarkastus) ja niiden käytännön toimivuudesta ja vaikutuksista.

Ehdotukset ovat hyviä ja vastaavat käytännön tarpeisiin. Lapsen erityistä suojelua voidaan tämän avulla mielestäni turvata nykyistä tehokkaammin. On hyvä, että mikäli yhteydenpitoa rajoitetaan sellaisiin henkilöihin, joiden henkilöllisyyttä ei kyetä yksilöimään, päätöksessä on mainittava ne 90 §:n 1 momentissa tarkoitetut henkilöt, joita yhteydenpidon rajoitus ei koske. On myös hyvä muutos, että alle 30pv kestävästä rajoituksesta voi päättää laitoksen johtajan lisäksi hänen sijaisensa.

21. Lausuntopalaute luvusta 13 (Jälkihuolto): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita luvun 13 säännöksistä ja niiden käytännön toimivuudesta.

On iso muutos, että jälkihuollon asiakkuudet siirrettäisiin sosiaalihuoltolakiin. On joka tapauksessa hyvä, että jälkihuolto-oikeudesta ja jälkihuollon sisällöstä säädetään edelleen lastensuojelulaissa

22. Lausuntopalaute luvusta 17 (Voimaantulo): Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita voimaantuloa koskevista säännöksistä ja niiden vaikutuksista.

Ehdotuksessa esitetään, että laki tulisi voimaan 1.7.2027. Aikataulu on mielestäni aika epärealistinen huomioiden, että myös 1.vaiheen lakiehdotusten käsittely on edelleen kesken ja niihin on perustuslakivaliokunta vaatinut muutoksia tehtäväksi. On vielä täysin avoin, koska tämä laki voidaan hyväksyä. Aikaa tulee jättää riittävästi eri tahojen koulutukseen ennen lain voimaantuloa. Hiukan tuntuu, että kannattaisi odottaa, että myös ehdotetut päätöksentekomenettelyt saataisiin tähän lakiin mukaan, jottei lakia tarvitsi heti muuttaa taas sen voimaantulon jälkeen.

23. Lausuntopalaute ehdotuksesta koskien lisärahoitusta tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen (TUVA) turvaamiseksi yksityisissä koulukodeissa ja Valtion koulukodeissa: Pyydämme esittämään tähän kohtaan huomioita TUVA-koulutuksen rahoitusta koskevasta säännöksestä ja sen vaikutuksista.

-

24. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen taloudellisista vaikutuksista?

En usko, että lakimuutokset tuovat niin paljon säästöjä kuin esityksessä odotetaan enkä kannata hyvinvointialueiden rahoituksen pienentämistä näiden lakimuutosten johdosta. Jotta sijaishuollon kuluja saataisiin pidemmällä aikavälillä pienennettyä, pitäisi resursseja myös avohuollon työhön lisätä eikä tavoitella tässä säästöjä.

25. Millaisia taloudellisia vaikutuksia arvioitte ehdotuksen 38 §:n 3 momentilla mahdollisesti olevan?

Jos läheisverkostosijoitusten määrä kasvaa, tämä lisää oheishuoltajille maksettavien palkkioiden ja kulukorvausten määrää. Hyvinvointialue ei voisi läheissijoituksista periä kustannusten korvauksena esimerkiksi vanhemmilta elatusapua eikä lapsen tuloja, vaan nämä pitäisi maksaa oheishuoltajalle perhehoitopalkkion ja kulukorvauksen lisäksi. Hyvinvointialueelle voisi hiukan tulla säästöä, jos oheishuoltajille maksettavista kulukorvauksista voitaisiin vähentää vanhempien oheishuoltajille maksamat elatusavut yms. kulut. Jos näin ei tehdä, oheishuoltajat saavat enemmän rahaa kuin perhehoitajat eikä hyvinvointialueella ole samanlaista mahdollisuutta valvoa rahojen käyttö juuri lapsen tarpeisiin kuin sijaishuollon aikana.

26. Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen muista vaikutuksista?

Ei anna.

27. Vapaamuotoiset huomiot

Mielestäni lain nimi olisi hyvä olla jatkossakin lastensuojelulaki. En kannata lain nimen muuttamista laiksi lapsen erityisestä suojelusta. Edelleen kuitenkin laissa on kyse lastensuojelun asiakkuudessa olevista lapsista, joten nimi voisi olla edelleen lastensuojelulaki.

Ehdotettu 38§. Pykälän 4.mom todetaan seuraavasti: ” Henkilölle, jolle on uskottu lapsen huolto lapsen vanhempien ohella tai sijasta ja jonka luona lapsi asuu, tulee turvata perhehoitolain 16 §:n 3 momentissa tarkoitetut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi.

Mielestäni tätä momenttia tulisi vielä täsmentää niin, että itse momentista käy paremmin ilmi se seikka, että näin on toimittava silloin, kun oheishuoltojärjestelyyn turvaututaan lastensuojelun aloitteesta kodin ulkopuolisen sijoituksen välttämiseksi. Mielestäni tämä momentti olisi selkeämpi ja parempi kirjata seuraavasti :

” Tilanteessa, jossa lapsen hoito ja huolenpito on järjestetty kodin ulkopuolisen sijoituksen sijasta läheisverkoston kartoituksen perusteella huoltajuus- tai oheishuoltajuusmääräyksellä muun kuin biologisen vanhemman luona, tulee lasta hoitavalle henkilölle maksaa perhehoitolain (263/2015) 16 § 3 momentissa mainitut edellytykset lapsen hoitamiseksi ja kasvattamiseksi.”

Yksi seikka on myös vielä huomioitava liittyen oheishuoltajille maksettaviin Perhehoitolain mukaisiin korvauksiin. Jos oheishuoltajille maksettavasta kulukorvauksesta ei voida vähentää lapsen vanhempien maksamaa elatusapua/elatustukea, tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että oheishuoltajat ovat paremmassa asemassa kuin sijaishuollossa olevaa lasta hoitavat perhehoitajat (sijaishuollossa vanhempien maksama elatusapu tulee kunnalle ei perhehoitajalle, kun taas oheishuoltajilla on oikeus saada vanhemmilta myös elatusapua/elatustukea Kelasta). Jos tämä ei ole tarkoituksena, tähän momenttiin voisi vielä lisätä yhden virkkeen esimerkiksi tähän tyyliin: ... Oheishuoltajalle maksettavasta Perhehoitolain mukaisesta kulukorvauksesta voidaan kuitenkin vähentää se määrä, mikä oheishuoltajan on mahdollista saada elatusapuna tai elatustukena lapsen vanhemmilta.”

Ehdotettu Muutoksenhakuoikeuspykälä 122§. Tähän pykälään olisi hyvä lisätä nykyisin mukaisesti säännökset myös avohuollon sijoituksen muutoksenhakuoikeudesta, yhteydenpidon rajoitusta ja muita rajoitustoimia koskevasta muutoksenhakuoikeudesta. Esitän seuraavia lisäyksiä pykälään 122§ (nämä ovat jo nykyisin pykälässä 89):

”Muutosta 44 §:ssä tarkoitetussa sijoitusta avohuollon tukitoimena koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja sekä vanhempi, jonka kanssa yhdessä asumista päätös koskee.

Muutosta 90 §:ssä tarkoitettussa yhteydenpidon rajoittamista koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja sekä henkilö, jonka yhteydenpitoa lapseen päätöksellä on rajoitettu.

Muutosta 79§:ssä tarkoitettussa erityisen huolenpidon jaksoa koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja

Muutosta 92§:ssä, 95 §:n 4 momentissa, 98§:n ja 104§:ssä tarkoitettuja rajoitustoimenpiteitä koskevassa asiassa saa hakea lapsen huoltaja.

Sen lisäksi, mitä tämän pykälän 1–5 momentissa säädetään, 12 vuotta täyttänyt lapsi saa hakea erikseen muutosta häntä itseään koskevissa lastensuojeluasioissa.

Muilta osin muutoksenhakuoikeudesta ja puhevallan käyttämisestä on voimassa, mitä oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään.”

PYYDÄN, ETTÄ LAUSUNTONI JULKAISTAAN MYÖS HANKESIVUILLA

Terhi Urpo
Sosiaalityöntekijä YTM, erikoissosiaalityöntekijä (lapsi-, nuoriso- ja perhesosiaalityön erikoisala)